INFORMACIJSKA DRUŽBA – IS'2013
11. oktober 2013
VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V INFORMACIJSKI DRUŽBI

Sodelovanje z e-kompetentnimi starši preko spletnih družbenih omrežij

Distance Cooperation with E-Competent Parents via Online Social Networks

Olga Dečman Dobrnjič
Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Slovenija
olga.decman@zrss.si

Bojan Jeram
Dijaški dom Vič, Ljubljana, Slovenija
bojan.jeram@guest.arnes.si

Alenka Temeljotov-Salaj
Evropska pravna fakulteta Nova Gorica, Slovenija
alenka.temeljotov-salaj@evro-pf.si

Povzetek

V članku diskutiramo o pomenu informacijsko komunikacijske tehnologije v šolskem okolju. Poudarimo pomen e-kompetentnosti pedagoških delavcev in izpostavimo nujnost vključevanja staršev v procese informatizacije šolstva. Prikažemo rezultate raziskav, ki so bile v zadnjih treh letih izvedene med starši dijakov dijaških domov z namenom, da bi v dijaških domovih razvili dobre modele in strategije sodelovanja s starši na daljavo. Iz raziskav izhaja, da starši vse bolj sodelujejo z dijaškimi domovi preko interneta, da sodelujejo v spletnih družbenih omrežjih in da dijaški domovi načrtno in sistematično uvajajo v politiko razvoja modele sodelovanja s starši na daljavo. Starši so izrazili pripravljenost, da bi se s področja informacijsko komunikacijske tehnologije izobraževali, če bi jim dijaški domovi ponudili to priložnost.

Ključne besede: informacijsko komunikacijska tehnologija, dijaški domovi, starši, vzgojitelji, sodelovanje preko spletnih družbenih omrežij

Abstract

In this article we discuss the importance of ICT in the school environment.We stress the importance of the e-competences of teachers and highlight the need to involve parents in the process of informatization of education. We show the results of researches of the last three years, which were conducted among parents of students of boarding schools with the aim to develop good models and strategies of distance cooperation with parents. The research shows that parents are increasingly involved with boarding schools via the Internet, they participate in online social networks; and boarding schools systematically introduce models of distance cooperation with parents in their development policy. Parents have expressed their willingness to betrained in the area of ICT if they boarding schools offered this opportunity.

Keywords: Information and Communication Technology, Boarding Schools, Parents, Educators, Engagement Through Social Network Sites

1 Informacijsko komunikacijska tehnologija v šolstvu

Od ljudi, ki so se odločili, da bodo svoje življenjsko poslanstvo opravljali kot pedagoški delavci, se pričakuje, da bodo s pedagoškim etosom in erosom sledili spremembam okolja in jih smiselno vključevali v pedagoški proces. V vseh obdobjih družbe je to odgovorna naloga, v času informatizacije, ko se združujeta realni in virtualni svet v neslutene dimenzije človeštva, pa je biti dober, inovativen učitelj, umetnost manipuliranja z didaktiko.

Dejstvo je, da je proces informatizacije postal ena od najvažnejših aktivnosti sodobnega sveta. Znanstveniki ta proces imenujejo družbeno-tehnološka revolucija. Posledice tega še niso dovolj proučene, jasno pa je, da z nastopom informacijske družbe prihaja do korenitih sprememb v vseh sferah delovanja človeka. Informatika, posebno njeno glavno orodje internet, postaja industrija prihodnosti in temeljna infrastruktura vsake družbe, glavni nosilec razvoja, generator družbenega uspeha in sredstvo za povezovanje z razvitim svetom. Internet, ki ima danes več kot dve milijardi uporabnikov, bo v kratkem na razpolago polovici svetovnega prebivalstva (Soleša 2007).

V skladu z globalnimi spremembami, ki jih zelo zaznamuje način in hitrosti komunikacije med različnimi svetovi, se z izzivi okolja med prvimi srečuje šolski sistem. Kako vzgajati, učiti in poučevati? Nahajamo se pred neizogibnim dejstvom uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v šolskem prostoru, vključevanjem le-te v učno vzgojne programe ter pedagoške in poslovne procese. Srečujemo se z izzivi novih tehnologij, informacijskih kanalov in drugačnega učenja in poučevanja.
Seveda pa se v skladu s temi izzivi pojavi vprašanje, kako in kdaj vključevati informacijsko komunikacijsko tehnologijo v šolstvo, da se z novimi pristopi res veča kakovost in učinkovitost vzgojno-izobraževalnega dela. To so razlogi, da se v zdajšnjem času mnogi znanstveniki in strokovnjaki s področja didaktike poučevanja posameznih predmetov ukvarjajo z novimi pristopi in metodami dela. Vzporedno s tem se razvijajo nova IKT orodja in programi, ki nove načine poučevanja in učenja multimedijsko podpirajo (Gerlič 2010; Dečman Dobrnjič idr. 2011).
Digitalna pismenost in znanje s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije je v času, ki ga živimo, nepogrešljivi del življenja in mora postati ena od prednostnih ciljev

vseživljenjskega izobraževanja pedagoških delavcev (Hinrich 2004; Soleša 2007; Neo in Neo 2001; Kač 2008).
Izhajajoč iz dejstva nujnosti znanja s tega področja mnoge države ponujajo tečaje in izobraževanja s področja IKT kompetenc, strokovnjaki in znanstveniki pa združujejo svoje znanje in izkušnje in se vključujejo v globalni internetni prostor. IKT kompetence so vključene kot vsebine in cilji vseh resnejših projektov in ciljev vseživljenjskega izobraževanja (Hinrich 2004).

Slovenija odlično sledi sodobnim trendom potreb po e-izobraževanju pedagoških delavcev. Preko projekta e-šolstvo se je razvil standard e-kompetentnega učitelja, vzgojitelja, ravnatelja in računalnikarja. Standard opredeljuje temeljne e-kompetence, ki jih potrebuje vsak učitelj in vzgojitelj pri delu z otroki v vrtcu, z učenci in dijaki v šoli ali dijaškem domu, vsak ravnatelj ali pomočnik ravnatelja pri vodenju šole in vsak računalnikar oziroma koordinator IKT na šoli in v dijaškem domu, da lahko uspešno sodeluje pri načrtovanju dela in pouka ob uporabi IKT.
Standard je postavljen na izhodiščih, ki izhajajo iz dolgoletnega dela na področju IKT v izobraževanju. Upošteva rezultate raziskav s področja IKT doma in v tujini, izobraževanja, ki so se izvajala več let, razvoj e-gradiv in prizadevanja države na področju opremljanja šol. Hkrati pa temelji na pregledu obstoječih tujih standardov, licenc in strategij dela na področju IKT (Kreuh 2012; Bačnik 2008).
V gibanje k e-kompetentnosti šolskega sistema je potrebno vključiti tudi starše dijakov. Kako in koliko vključevati starše v virtualna okolja dijaških domov je že tretje leto vprašanje in raziskovalni problem e-razvojne skupine za dijaške domove. Z metodo akcijskega raziskovanja se iščejo najprimernejši modeli in se razvijajo strategije vključevanja staršev dijakov v e-procese dijaških domov.

2 Sodelovanje s starši preko spletnih družbenih omrežij

Kot smo že omenili, morajo biti dijaški domovi informacijsko aktualni za starše in drugo poslovno okolje, zato v svoje poslovne procese vključujejo informatizacijo. Vsi dijaški domovi v Sloveniji (v šolskem letu 2013/14 posluje 39 dijaških domov) imajo svoje spletne strani, preko katerih informirajo javnost (predvsem starše, dijake in strokovne partnerje) o aktualnih dogodkih dijaških domov. Večina dijaških domov za vodenje pedagoške dokumentacije uporablja enoten informacijski sistem, kar nekaj dijaških domov pa v pedagoške namene uporablja tudi Moodle spletno okolje.

E-sodelovanje dijaških domov s starši je prikazano v spodnjem besedilu, kjer povzemamo rezultate nekaterih aktualnih raziskav in interpretiramo rezultate zadnje raziskave, izvedene med starši dijakov dijaških domov. Raziskava, izvedena v dijaških domovih leta 2009 je pokazala, da se klasične oblike sodelovanja med starši otrok in vzgojitelji v dijaških domovih vse bolj prepletajo s sodobnimi oblikami in metodami dela s starši (Dečman Dobrnjič in Jeram 2010).

Iz raziskave, ki je bila 2012 izvedena med 492 starši dijakov, ki bivajo v dijaških domovih, izhaja, da večina staršev uporablja internet za pregledovanja in iskanje podatkov, sledi komuniciranje preko elektronske pošte ter sodelovanje v socialnih omrežjih ter razpravah v forumih. Večina staršev pozna spletne strani dijaških domov, v katerih bivajo njihovi otroci, kar nam daje podatek, da so spletne strani pomemben element celostne podobe dijaškega doma. Precej staršev želi sodelovati z dijaškim domom preko interneta, želijo, da so obveščeni o dogodkih v dijaških domovih preko spletne strani, z vzgojitelji želijo sodelovati

preko elektronske pošte, sodelovali pa bi tudi v spletni skupnosti staršev. Zelo nas je presenetil odgovor, da bi se kar polovica staršev udeležila organiziranega izobraževanja s področja informacijsko komunikacijske tehnologije v dijaškem domu, če bi imeli to možnost (Dečman Dobrnjič in Jeram, 2013).

Na osnovi rezultatov raziskave iz leta 2012 se v enem od dijaških domov izvaja poskus sodelovanja s starši preko spletne skupnosti (Jeram, 2012). Vstopno stran spletne skupnosti za starše prikazuje spodnja Slika 1.

Slika 1: Vstopna stran spletnih skupnosti; Vir: Jeram 2012

Spletno skupnost za starše, ki se poskusno izvaja v Moodle okolju, imamo namen dograjevati in idejo implementirati tudi v druge dijaške domove.

3 Raziskava o uporabi interneta med starši

Ugotavljamo, da pedagoški delavci dijaških domov že več let in vse bolj intenzivno sodelujejo s starši na daljavo. Ker je veliko staršev izrazilo stališče, da bi z dijaškim domom sodelovalo preko spletnih skupnosti oziroma spletnih družbenih omrežij, smo v letu 2013 med starši dijakov dijaških domov opravili raziskavo o njihovi uporabi interneta, o njihovem sodelovanju v spletnih družbenih omrežjih ter o njihovem namenu sodelovati preko spletnih družbenih omrežij z dijaškim domom.
Raziskovalna vprašanja, na katere smo želeli dobiti odgovore, so bila:

1. V katere namene starši uporabljajo internet?
2. V katera spletna družbena omrežja so starši vključeni?
3. Preko katerih spletnih družbenih omrežij bi starši sodelovali z dijaškim domom

V raziskavi je sodelovalo 375 staršev dijakov, anketiranje staršev pa so izvedli vzgojitelji dijaških domov v sklopu seminarja »Sodelovanje in komunikacija na daljavo v dijaških domovih«, ki se izvajal preko projekta e-šolstvo. Odgovori staršev so se zbirali v spletni 1K anketi. Analizo rezultatov raziskave prikazujemo v nadaljevanju.

3.1 Analiza raziskave

V spodnjem Grafu 1 so prikazani podatki, iz katerih je razvidno, da je najpogostejša starost staršev dijakov med 41 in 50 let, sledijo starši starosti med 31 in 40 let ter od 51 do 60 let. 3 starši so starejši od 60 let. Zanimiv pa je podatek, da je 9 staršev mlajših od 30 let.
Iz starostne strukture staršev lahko predvidevamo, da so možnosti sodelovanja s starši dijakov na daljavo velike, saj gre za generacije staršev, ki so stari do 50 let in bo tudi zanje postala uporaba interneta nujna, če bodo želeli ostati konkurenčni v delovnih in družbenih okoljih.

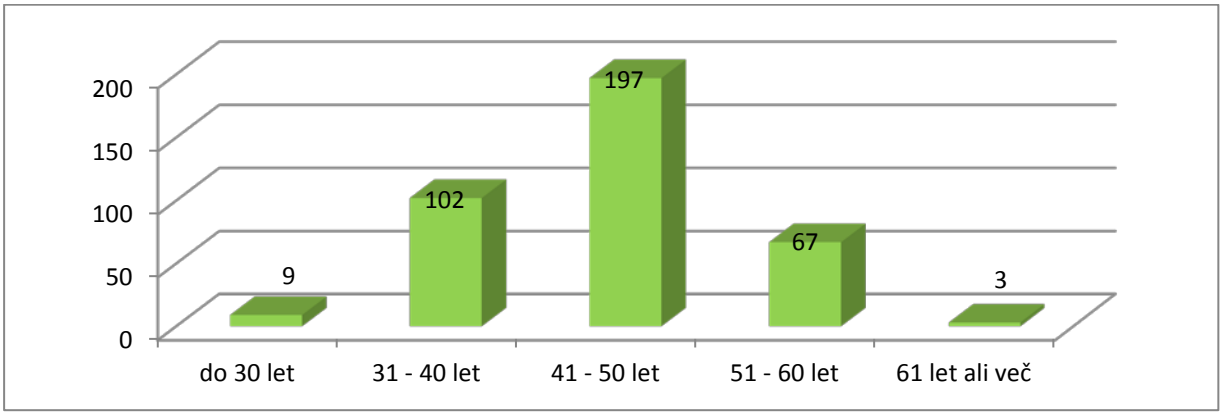

Graf 1: Starost staršev dijakov

Zanimalo nas je tudi, koliko staršev uporablja internet, kar je prikazano v spodnjem Grafu 2. Iz rezultatov raziskave izhaja, da večina staršev, 340, internet uporablja.

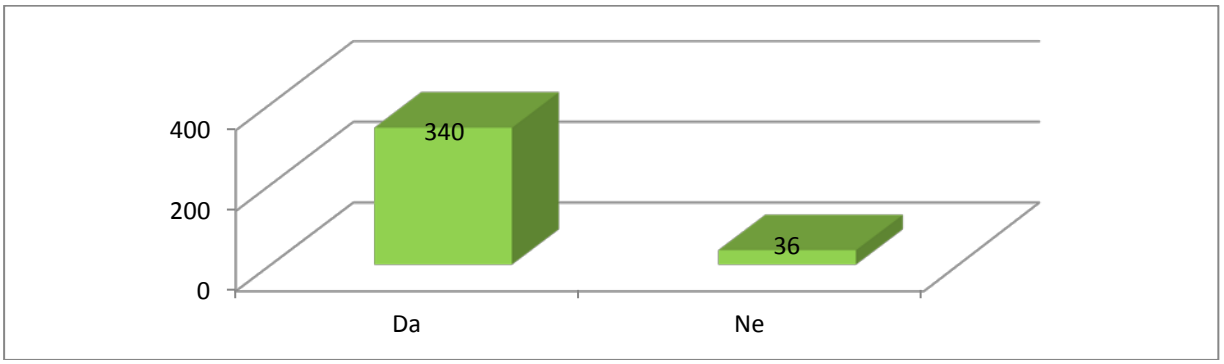

Graf 2: Starši dijakov in uporaba interneta

Iz iz spodnjega Grafa 3 razberemo, da 102 starša uporabljata internet manj kot 1 uro na dan, 136 jih uporablja internet od 1 do 2 uri, 59 staršev ga uporablja 2 do 3 uri na dan, 22 staršev tri do štiri ure, 8 staršev 4 do 5 ur, 3 starši med 5 in 6 ur, več kot 6 ur na dan pa uporablja internet 9 staršev.
Tudi podatek, da večina staršev uporablja internet, nam pove, da morajo dijaški domovi razviti dobre sisteme in strategije ter pripraviti dobre strokovne vsebine sodelovanja s starši, saj ima sodelovanje dijaških domov s starši preko interneta neogibna prihodnost.

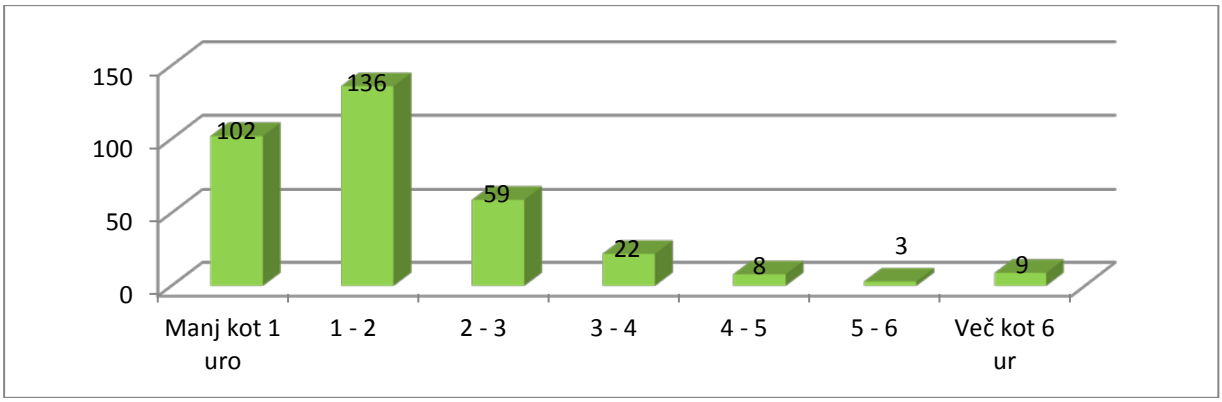

Graf 3: Starši dijakov in čas uporabe interneta

Iz spodnjega grafa 4 ugotovimo, da starši največkrat uporabijo internet za pregledovanje in iskanje podatkov na internetu ter za komuniciranje s pomočjo elektronske pošte. Zanimiv je podatek, da 177 staršev uporablja internet za plačilo računov, 113 od njih pa za nakupovanje prek interneta. Zanimiva je primerjava podatkov o e-sodelovanju med šolo, dijaškim domom in starši. Da sodelujejo s šolo preko interneta odgovarja 143 staršev, da tako sodelujejo z dijaškim domom pa odgovarjata 102 starša. Razlika je logična, saj gre za razliko potrebe staršev v iskanju informacij: od šole starši največkrat pričakujejo podatke o učnem uspehu dijakov (zelo pogosto preko e-redovalnice), z vzgojiteljem pa sodelujejo bolj na osebnostnem razvoju otrok in socialni interakciji dijakov v skupini. Starši tudi poslušajo radio preko interneta (72 odgovorov), prenašajo glasbo in filme iz interneta (46 odgovorov), gledajo televizijske programe (49 odgovorov), se izobražujejo na daljavo (55 odgovorov), igrajo video-igre (27 odgovorov), sodelujejo v spletnih klepetalnicah (24 odgovorov) in igranjo igre na srečo (10 odgovorov).

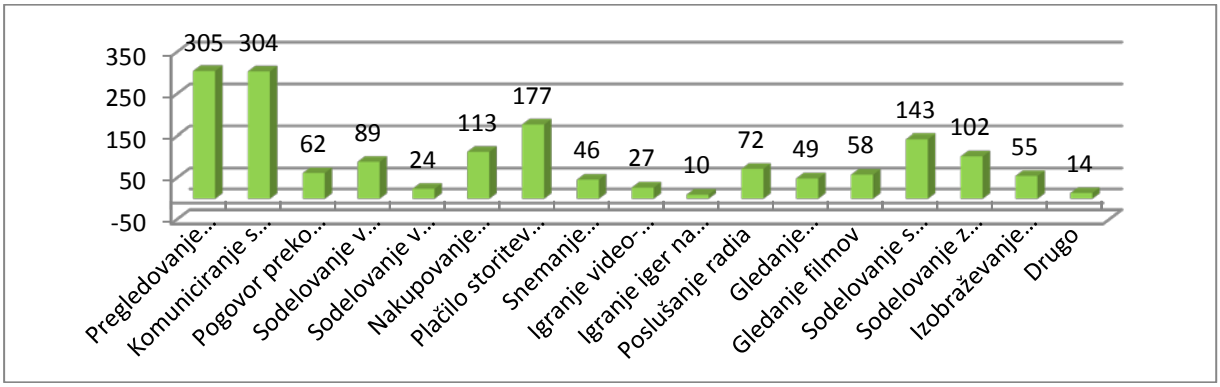

Graf 4: Starši dijakov in namen uporabe interneta

Že v grafu 4 najdemo podatek, da starši sodelujejo v spletnih družbenih omrežjih. Ker je bilo pri zgornjem vprašanju možnih več odgovorov, nismo dobili popolne slike o tem, koliko staršev uporablja spletna družbena omrežja, zato smo jih vprašali še, koliko staršev ta omrežja uporablja. Odgovore na to prikazuje *spodnji Graf 5*. Vidimo, da je 163 staršev od 181-tih uporabnikov spletnih družbenih omrežij, kar je za naš namen, da bi dijaški domovi ponudili staršem sodelovanje preko spletnih družbenih okolij, pomemben podatek.

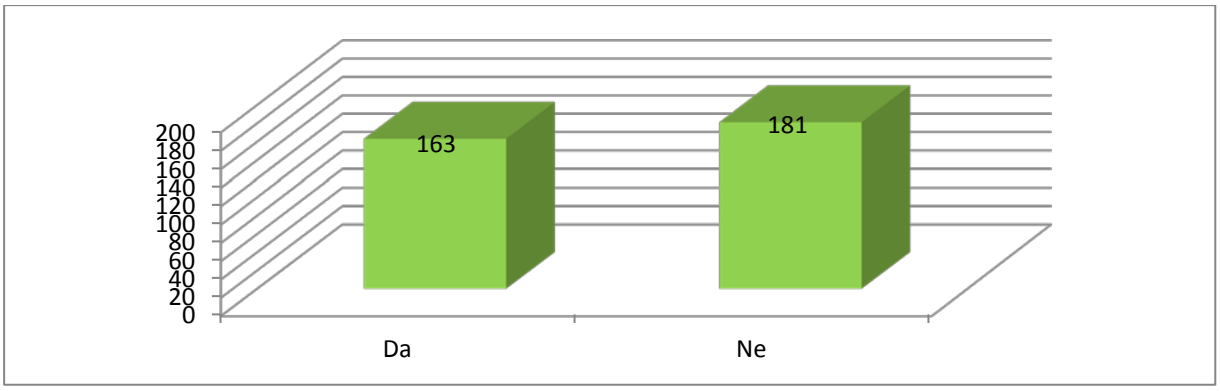

Graf 5: Koliko staršev je vključenih v spletna družbena omrežja

Iz spodnjega Grafa 6 ugotovimo, da največ staršev uporablja Facebook (150 odgovorov), sledi Youtube (59 odgovorov), Google+ (52 odgovorov), Twitter (16 odgovorov), Netlog (11 odgovovorv) LinkedIn (9 odgovorov), MySpace in Hi6 (4 odgovori) , Flicker (1 odgovor) in drugo (12 odgovorov).
Podatek, da so starši vključeni v spletna družbena omrežja nam pove, da ima kar precej staršev vsaj minimalna znanja s področja sodelovanja v spletnih družbenih omrežjih, kar morajo dijaški domovi pri strategiji e-sodelovanja s starši upoštevati.

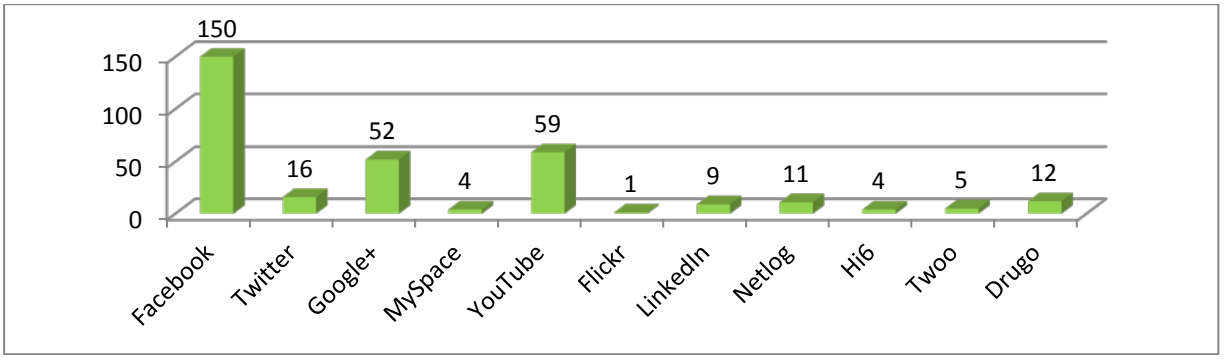

Graf 6: V katera družbena omrežja so starši vključeni

Zanimalo nas je, ali starši z vzgojitelji komunicirajo preko interneta. Iz spodnjega Grafa 7 je razvidno, da z vzgojitelji preko interneta komunicira 191 staršev. Če izhajamo iz dejstva, da e-pismenost zelo hitro raste, obstaja velika verjetnost, da se bo ta številka v bližnji prihodnosti vsaj potrojila. Seveda pa je sodelovanje staršev z vzgojitelji preko interneta zelo odvisno od vodstva dijaškega doma in vzgojiteljev ter njihovih stališč in strategij vključevanja IKT v pedagoški proces.

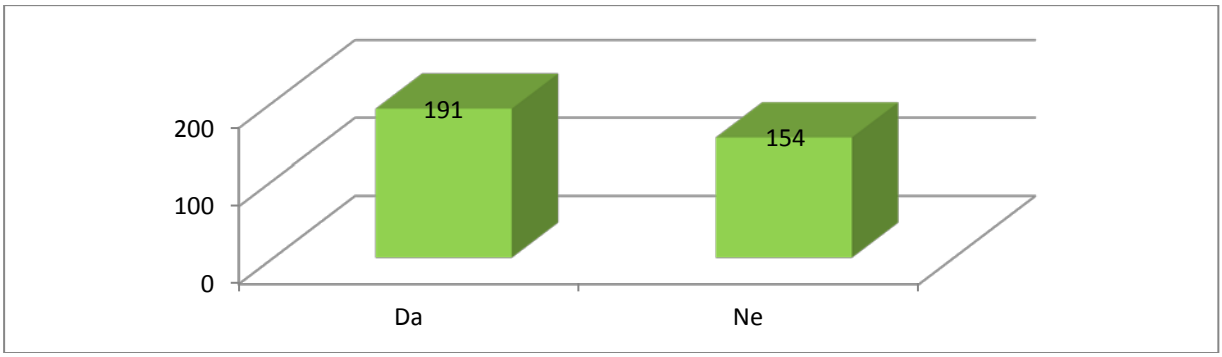

Graf 7: Komunikacija me starši in vzgojitelji preko interneta

Starše dijakov smo vprašali tudi, kako sodelujejo z vzgojitelji preko interneta. Število odgovorov (Graf 8) nam pove, da 192 staršev z vzgojitelji komunicira preko elektronske pošte, 3 preko spletnih družbenih omrežij, 2 preko spletnih klepetalnic 1 preko Skypa. Izhajajoč iz izkušenj aktualnih trendov in e-izobraževanj vzgojiteljev in ravnateljev dijaških domov predvidevamo, da bo vse pogostejše sodelovanje med vzgojitelji in starši preko video konferenc, če se v okolju ne bo pojavila konkurenčnejša ponudba video in avdio sodelovanja na daljavo.

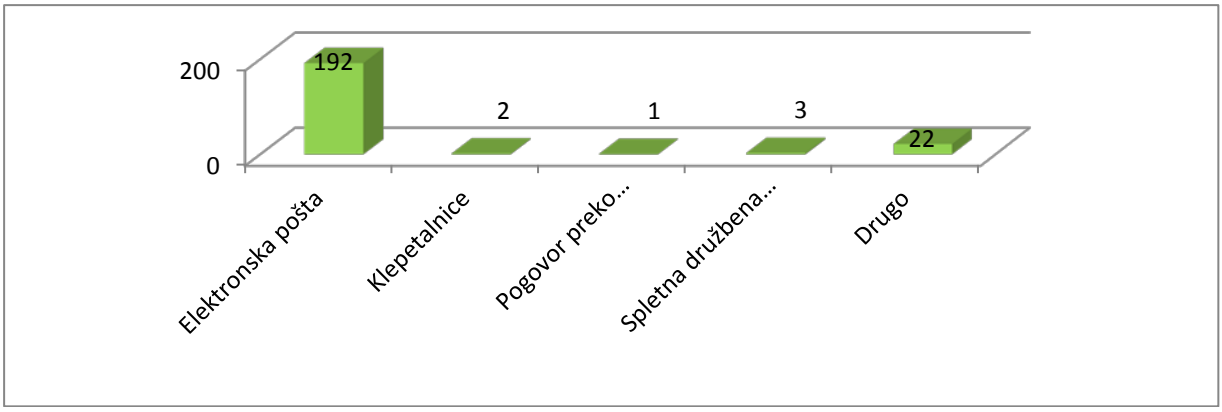

Graf 8: Načini komuniciranja preko interneta med starši in vzgojitelji

Ko primerjamo odgovore v Grafu 7 in 8, ugotovimo, da se število odgovorov za 1 razhaja. 191 staršev odgovarja, da sodelujejo preko interneta, 192 pa jih odgovarja, da sodelujejo preko elektronske pošte, kar pomeni, da je eden od anketirancev drugače odgovarjal.
Podatki v spodnjem Grafu 9 nam povedo, da je število staršev, ki ne bi sodelovali z dijaškim domom preko spletnih družbenih omrežij 197 in število tistih, ki bi tako sodelovalo, 175. Menimo, da bi dobro sistemsko in strokovno urejeno internetno okolje dijaških domov v kratkem času privabilo k sodelovanju na daljavo z dijaškimi domovi še več staršev.

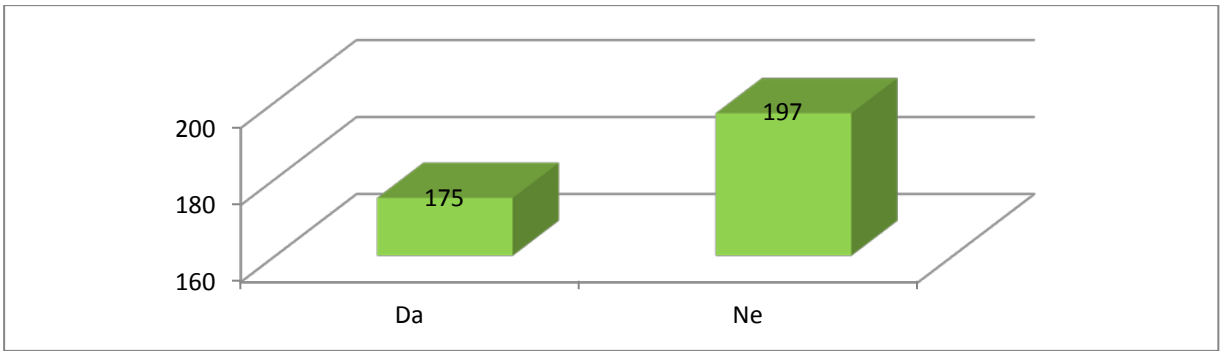

Graf 9: Ali bi starši z vzgojitelji sodelovali tudi preko spletnih družbenih omrežij

Iz podatkov iz spodnjega Grafa 10 ugotavljamo, da večina staršev odločitev glede vrste uporabe spletnega družbenega omrežja pri sodelovanju z dijaškim domom prepušča dijaškemu domu (63 odgovorov), 30 staršev predlaga uporabo Facebooka, 16 Google+, 2 sodelovanje preko Twitterja in LinkedIna, 7 jih je odgovorilo drugo. Kaj je tisto drugo, niso definirali. Nekatera ponujena spletna družbena omrežja niso izbrali. Iz grafa 10 tudi ugotovimo, da je na to vprašanje odgovorilo le 127 od 375 anketiranih staršev.

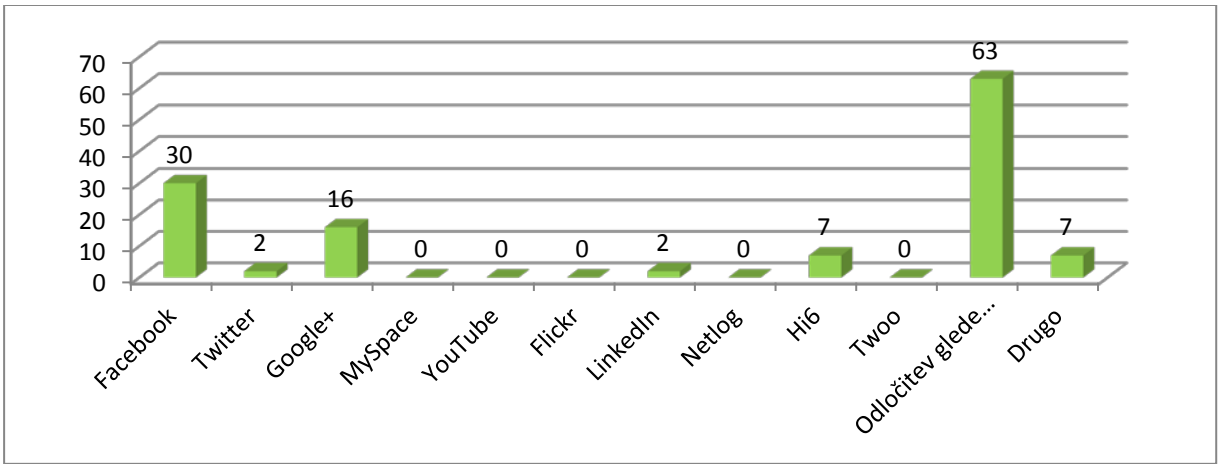

Graf 10: Predlogi staršev o sodelovanju z dijaškim domom preko spletnih družbenih omrežij

3.2 Odgovori na raziskovanja vprašanja

Iz analize raziskovalnih odgovorov izhaja, da starši največkrat uporabijo internet za: pregledovanje in iskanje podatkov na internetu, za komuniciranje s pomočjo elektronske pošte, za plačilo računov, nakupovanje, sodelovanje s šolo in dijaškim domom, poslušanje radia in gledanje tv programov ter za prenašanja glasbe in filmov iz interneta. Zanimivo je, da starši sodelujejo v spletnih klepetalnicah, igrajo video-igre in so na internetu aktivnih v igrah na srečo.

Največ staršev uporablja spletno družbeno omrežje Facebook, sledijo Youtube in Google+, Twitter Netlog, LinkedIn, MySpace in Hi6, Flicker in drugo.

Odločitev o tem, preko katerega spletnega družbenega omrežja bi starši sodelovali z dijaškim domom, starši prepuščajo dijaškemu domu.

Iz odgovorov staršev ugotovimo, da so aktivni na internetu kar tudi pomeni, da morajo dijaški domovi organizirano in sistemsko pristopiti k vključevanju staršev v domsko strokovno virtualno okolje.

3.3 Sklepne misli

Kakšna je prihodnost učenja in poučevanja v naših šolah? Ali je trenutni »informacijski bum« le ena od modnih novosti, ki bo enakovredno našla svoje mesto v šolskem okolju, tako kot so ga radio, televizija, filmi, fotokopirni stroji, projektorji in drugi do sedaj »novi aktualni didaktični pripomočki«, ali se bo informacijsko komunikacijska tehnologija razširila z ne/slutenimi in nepredvidenimi posledicami? Menimo, da odgovora na to vprašanje v tem trenutku ne moremo dati.

Slovenski šolski sistem je v nekih niansah relativno tog in dokaj statičen, tako da novosti na nacionalnem nivoju izobraževanja v praksi šolskega okolja počasi najdejo svoj prostor. Kar je logično, saj imajo učitelji določene navade in predvsem znanja in didaktične pristope, ki jih večina nerada menja. Informacijska družba piše svojo zgodovino in prihodnost. V njej smo pedagoški delavci z odgovorno nalogo: uvajati novosti v šolski sistem smiselno, logično, premišljeno, načrtno, profesionalno, kritično. Zelo pogosto so ovira za uvajanje novosti v šolski sistem nezadostna finančna sredstva, kar je opazno tudi pri izobraževanju pedagoških delavcev s področja e-kompetenc.

K uvajanju informacijsko komunikacijske tehnologije v šolska okolja pa moramo vključevati tudi starše dijakov. Iz raziskav, izvedenih v v dijaških domovih smo ugotovili, da so starši uporabniki interneta in socialnih družbenih omrežij in da želijo sodelovati z dijaškimi domovi preko interneta. Izrazili so tudi potrebo po izobraževanju s tega področja. Dijaškim domovom predlagamo, da izmenjajo izkušnje, znanja in spoznanja sodelovanja s starši preko interneta, da strategijo uvajanja e-sodelovanja s starši dijakov poenotijo in ponudijo staršem dobre modele sodelovanja na daljavo. Na svetovnem spletu je zaslediti precej dijaških domov, ki imajo IKT sistem sodelovanja s starši odlično izdelan in s temi dijaškimi domovi bi bilo smiselno vzpostaviti strokovne naveze.

Literatura

Bačnik A, (2008): Didaktični potencial interaktivnih tabel. Vzgoja in izobraževanje, Vol 34, št. 5, str. 67-72.

Dečman Dobrnjič O, Jeram B, (2011): What e-competent parents expect from boarding school? Metodički obzori, Vol. 6, št. 2, str. 93 - 104.

Dečman Dobrnjič O, Jeram B, (2012): Informacijsko-komunikacijska tehnologija v dijaških domovih : pot do e-kompetentnosti vzgojiteljev dijaških domov. Iskanja, Vol. 30, št. 45-46, str. 19-30.

Gerlič I, (2010): Challenges of advanced technologies and school of the future. V: Rajkovič

Hinrich R, (2004): A vision for Life Long Learning -Year 2020. European Journal of Engineering Education, let. 29, št. 1, str. 5-16.

Jeram B, (2012): Spletna skupnost staršev. http://spletko.ddvic.si/(30. 08. 2013).

Jeram B, Dečman Dobrnjič O, Temeljotov Salaj A, (2011): Sodelovanje s starši s pomočjo spletne skupnosti. Iskanja, Vol. 29, št. 41/42, str. 72 - 84.

Kač L, (2008): Svet mladih – svet medijev. Kaj pa šola? Vzgoja in izobraževanje. Vol. 31, št. 5, str. 45 - 51.

Kreuh N, (2012): Skupaj do cilja. http://www.sio.si/fileadmin/dokumenti/bilteni/E-solstvo_BILTEN_2012_final_web.pdf (27. 9. 2012).

Neo M, Neo K T K, (2001): Innovative teaching: Using multimedia in a problem-based learning environment. Educational tehnology and Society, Vol. 14, No. 4, str. 89-96.

Soleša D, (2007): Informacione tehnologije. Pedagoška fakulteta v Somboru, Novi Sad.

V, (ur.), Bernik M, (ur.), Jereb E, (ur.), Urbančič T, (ur.). Education in information society, Organizacija, Vol. 43, št. 1, str. 49-53.